

YANGI O‘ZBEKISTONDA AYOLLARNING IJTIMOIIY-IQTISODIY FAOLLIGINI OSHIRISH YO‘NALISHLARI

Maksumova Umida Sadiqjonovna

Farg‘ona davlat universiteti

Annotatsiya: Mamlakatimizda xotin-qizlarning ijtimoiy-iqtisodiy ahvolini yuksaltirish, ularning tadbirkorlik faolligini oshirish, kasb-hunarga o‘rgatish va bandligini ta’minlash, iqtisodiyot rivojida ishbilarmon ayollarning rolini yanada oshirishga xizmat qilmoqda. Inson kapitali, inson huquqlari, gender tengligi va barqaror rivojlanish bugungi kunda dolzarb bo‘lgan o‘zaro bog‘liq masalalar zanjiridir. Gender tengligining o‘zi muhim; jamiyat taraqqiyotida ayollarning o‘rni va mehnat unumdorligiga inson salohiyatining kuchli ta’sirida namoyon bo‘ladi. Mazkur maqolada xotin-qizlar mehnat bozorini takomillashtirish, xotin-qizlarning ijtimoiy-iqtisodiy faolligini oshirish siyosatini davom ettirish bilan bog‘liq masalalar tahlil qilinib, ana shu tahlillar, xulosalar, takliflar shakllantirildi.

Kalit so'zlar: inson kapitali, mehnat bozori, gender tengligi, iqtisodiyot, jamiyat, kasbiy ta'lim, inson huquqlari, hayot sifati.

Abstract: Improving the socio-economic status of women in our country, increasing their entrepreneurial activity, providing vocational training and employment, further increasing the role of businesswomen in the development of the economy. Human capital, human rights, gender equality and sustainable development are a chain of interrelated issues that are relevant today. Gender equality is important in itself; it is manifested in the role of women in the development of society and the strong influence of human potential on labor productivity. This article analyzes the issues related to the improvement of the women's labor

market, the continuation of the policy of increasing the socio-economic activity of women, and based on these analyzes, conclusions and proposals are formed.

Key words: human capital, labor market, gender equality, economy, society, professional education, human rights, quality of life.

Dono xalqimiz azaldan xotin-qizni e'zozlagan, ayolga yuksak hurmat bilan yashash yurtimizning azaliy qadriyatiga aylangan. Buni Qur'oni Karimning eng katta suralaridan biri "Niso", ya'ni "Ayollar" deb atalishi ham tasdiqlaydi. Bu surada Alloh taolo erkaklarni ayollarga adolatli muomala qilishga chaqiradi.

Muqaddas hadisi sharifda ayollar ham doim yaxshilik qilishga buyurilgan. Imom Buxoriy, Imom Moturidiy, Beruniy, Ibn Sino, Amir Temur, Alisher Navoiy, Bobur Mirzo, buyuk ajdodlarimiz, ma'rifatparvar ajdodlarimiz ham oilaning tinch, mustahkam va farovon bo'lishida, farzandlar tarbiyasida ayolning o'rni va ahamiyati haqida uqtirdilar.

Bugun jamiyatimizdagi o'zgarish va yangilanish jarayonlarida, boshqaruv tizimida, tadbirkorlik, ilmfan, sog'liqni saqlash, madaniyat va san'at sohalarida, mahallalarda xotin-qizlar fidokorona mehnat qilmoqda.

So'nggi yillarda erishilgan yuqori iqtisodiy o'sish sur'atlari tufayli O'zbekiston gender tengsizligini kamaytirish borasida muayyan yutuqlarga erishdi. Shu bilan birga, bir qator demografik va tarkibiy muammolar mavjud bo'lib, ulardan biri xotin-qizlarni xo'jalik faoliyatiga jalb etishning etarli darajada samaradorligi emasligidir.

Sohada amalga oshirilayotgan islohotlar mamlakatimizning xalqaro reytinglarda o'z o'rnini egallashiga ijobiy ta'sir ko'rsatib, Jahon bankining "Ayollar, biznes va huquq" indeksida O'zbekiston xotin-qizlarni rivojlantirish bo'yicha salmoqli islohotlarni amalga oshirgan 27 davlat qatoridan joy oldi. huquqlar va gender tengligi 2020. 190 mamlakat ichida 5 pog'onaga ko'tarilib, 134-o'rinni egalladi. O'zbekiston BMT Nizomining maqsad va tamoyillariga hamda xalqaro huquqning umume'tirof etilgan boshqa me'yorlariga sodiqligini doimo namoyon etib keladi. Gender tengligi ham rivojlanish maqsadi, ham iqtisodiy

siyosatga to'g'ri yondashishdir, chunki taraqqiyot hamma uchun, ayollar va erkaklar uchun erkinliklarni teng ravishda kengaytirish jarayoni sifatida qaraladi.

O'zbekistonda islohotlarning barcha bosqichlarida amalga oshirilayotgan ijtimoiy-iqtisodiy siyosat keng - qator masalalar. Aholi daromadlarini tizimli ravishda oshirish, bandlik va mehnat munosabatlarini shakllantirish, aholining ayrim toifalarini, jumladan, tadbirkor va fermer ayollarni ijtimoiy himoya qilish va qo'llab-quvvatlashga doir qo'shimcha kafolatlar berildi.

Xususan, xotin-qizlarning bandligini ta'minlash, ularni tadbirkorlik faoliyatiga keng jalb etish maqsadida imtiyozli kreditlar ajratish amaliyoti yo'lga qo'yildi. Tijorat banklarining mikrokredit bazasi mijozlarining 30 foizdan ortig'ini ayollar tashkil etadi. Tijorat banklari mablag'lari hisobidan 172 mingdan ortiq xotin-qizlarga 4,9 trillion so'm miqdorida kreditlar ajratildi. Natijada bir yil ichida tadbirkorlik faoliyatini boshlagan ayollar soni 45 ming nafarga ko'paydi.

2019-yildan boshlab davlat buyurtmasi asosida aholi bandligini ta'minlash va yangi ish o'rinlari tashkil etish tizimi yo'lga qo'yildi. Yakka tartibdagi tadbirkor fuqarolarga vaqtinchalik ishlash uchun ruxsatnomalar berish va ularning ish stajini hisobga olish tartibi joriy etildi. Natijada norasmiy sektorda band bo'lgan ayollar ulushi 27 foizga yetdi.

Qishloqlarda yashovchi xotin-qizlarning iqtisodiy faolligini qo'llab-quvvatlash orqali respublikaning chekka hududlarini rivojlantirish, qishloqlarni obodonlashtirish, qashshoqlikni kamaytirishga ham alohida e'tibor qaratildi. Qishloq xo'jaligining turli sohalarida 1,5 milliondan ortiq xotin-qizlar mehnat qilmoqda. Tadbirkorlik subyektlarining 20 foizi, jumladan, fermer xo'jaliklarining 7,3 foiziga xotin-qizlar rahbarlik qilmoqda. Gender tengligini ta'minlash va ta'minlashda ommaviy axborot vositalari faoliyati ham muhim ahamiyatga ega. Zamonaviy ijtimoiy-siyosiy faol ayollar qiyofasini aks ettiruvchi, ayollar va erkaklar uchun yaratilgan imkoniyatlarni yorituvchi radioeshittirish va teleko'rsatuvlar soni ko'paydi.

Birlashgan Millatlar Tashkiloti Global kun tartibidagi Barqaror rivojlanish maqsadlarini izchil amalga oshirish bo'yicha tizimli ishlarni tashkil etish maqsadida mamlakatimizda 2030-yilgacha barqaror rivojlanish sohasidagi O'zbekistonning milliy maqsad va vazifalari qabul qilindi. Gender tengligini ta'minlash maqsadida barcha xotin-qizlarning huquq va imkoniyatlarini kengaytirish, siyosiy, ijtimoiy, iqtisodiy va boshqa sohalarda zarur chora-tadbirlar belgilandi.

Xulosa va takliflar. Kelajakda xotin-qizlarning faol ishtiroki iqtisodiy o'sishning yuqori sur'atlarini saqlab qolish, butun O'zbekiston aholisi va xotin-qizlari farovonligini oshirish uchun milliy salohiyatni yuksaltirishni ta'minlaydi. Xotin-qizlarning mamlakat iqtisodiyotida samarali ishtirok etishi bilan iqtisodiy ko'rsatkichlarning yaxshilanishi o'rtasidagi bog'liqlik butun dunyoga ma'lum

Respublikamizda ayollarning mehnat bozoridagi faolligini tahlil qilish natijasida quyidagi xulosalar chiqarish mumkin:

- Respublikamizda keyingi paytlarda xotin-qizlarning iqtisodiy faolligi bosqichma-bosqich oshdi

- O'zbekistonda ayollarning asosiy tarmoqlarda taqsimlanishi Jahon banki ma'lumotlariga ko'ra, 26,9% qishloq xo'jaligida, 17,4% sanoatda va 58,7% xizmat ko'rsatish sohasida dunyo bo'yicha o'rtacha ko'rsatkichni tashkil etadi;

- ayollar va erkaklarning kasb tanlashda katta farqlar mavjud. Aksariyat hollarda ayollar sog'liqni saqlash, pedagogika va ijtimoiy xizmatlar kabi ijtimoiy va gumanitar yo'nalishlarni afzal ko'radi.

- ish bilan band aholining eng katta ulushi eng kam oylik ish haqiga to'g'ri keladi ayollar tegishli bo'lgan iqtisodiy faoliyat sohalari.

Keyingi yillarda respublikamizda xotin-qizlarning iqtisodiy faolligini oshirish bo'yicha amalga oshirilayotgan chora-tadbirlarning muhimligini e'tirof etgan holda, kelgusida quyidagi ishlarni amalga oshirish taklif etilmoqda:

- axborot texnologiyalari, moliya va xotin-qizlarning bandlik darajasini oshirish choralarini ko'rish sug'urta qilish va tegishli ish o'rinlarini yaratish;
- ayollarning aksariyati band bo'lgan sohalarda, ya'ni ta'lim va sog'liqni saqlash sohalarida oylik ish haqini izchil oshirib borish;
- xotin-qizlarning, ayniqsa, qishloq ayollarining tadbirkorlik faoliyati bilan shug'ullanish imkoniyatlarini yanada kengaytirish;
- bola parvarishi bo'yicha ta'tilda bo'lgan ayollarni ijtimoiy himoya qilish va moddiy qo'llab-quvvatlash maqsadida ishsiz onalarga bolani 2 yoshgacha parvarish qilish uchun uch oylik nafaqalar berish tizimini tiklash;
- 3 yoshgacha bo'lgan bola parvarishi bo'yicha ta'tildan keyin ayollarning mehnat bozoriga moslashishiga ko'maklashish, ta'lim va oilaviy majburiyatlarni uyg'unlashtirish uchun shart-sharoitlar yaratish maqsadga muvofiqdir

Umumiy xulosa qilish uchun shuni unutmashimiz kerakki, har bir kuchli erkakning yutuqlari ortida nozik ayolning mehnati va sa'y-harakatlari yotadi. Ayollar ijtimoiy moddiy boyliklarni, inson resurslarini yaratuvchilardir. Binobarin, xotin-qizlarning bilim olishi, ta'lim olishdagi imtiyozlarini oshirish, ilm-fan sohasida ilmiy izlanishlar olib borishi uchun zarur shart-sharoit yaratib, umuman olganda, ularning jamiyatdagi yuksak mavqeini ta'minlash, erkaklar va ayollar o'rtasida teng bandlikni ta'minlash zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Eminchayev, B. (2023). O'ZBEKISTONDA ZAMONAVIY MAXSUS PEDAGOGIKANING HOZIRGI MUAMMOLARI. Евразийский журнал технологий и инноваций, 1(5 Part 2), 115-119
2. Eminchayev Bakhodir Sadikovich (2023) ANALYSIS OF THE DEVELOPMENT OF SMALL BUSINESS AND PRIVATE ENTREPRENEURIAL ACTIVITY IN UZBEKISTAN

3. Eminchayev B. S. AJDODLARIMIZ TOMONIDAN E'TIROF ETILGAN PEDAGOGIK NAZARIYALAR TUSHUNCHASI //Educational Research in Universal Sciences. – 2023. – T. 2. – №. 16. – C. 444-446.
4. Sadikovich E. B. STRATEGIC PERSPECTIVES OF SMALL BUSINESS DEVELOPMENT IN UZBEKISTAN //Ethiopian International Journal of Multidisciplinary Research. – 2023. – T. 10. – №. 09. – C. 321-324.
5. Sadikovich E. B. ANALYSIS OF THE DEVELOPMENT OF SMALL BUSINESS AND PRIVATE ENTREPRENEURIAL ACTIVITY IN UZBEKISTAN //Ethiopian International Journal of Multidisciplinary Research. – 2023. – T. 10. – №. 09. – C. 318-320.
6. Eminchayev B. DEVELOPMENT TENDENCIES OF THE ECONOMY OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN //International Bulletin of Applied Science and Technology. – 2023. – T. 3. – №. 5. – C. 751-754.